

DIALECT

We ontdekten onlangs een kleine brochure "Dialect op school" door Edw. SNEYERS, schoolinspecteur, gepubliceerd in 1937 bij J. Van In te Lier inde reeks "Pedagogische trakten". We troffen er een paar passussen aan die we onze taalpuristen niet willen onthouden :

"Tegenover de dialecten of streektalen staat de landstaal of Algemeene Taal ; de taal die op school geleerd wordt en waarin men zich overal verstaanbaar kan maken. De dialecten wijken van die Algemeene Taal af in : klanken, vormen, woordgebruik, woordbeteekenis, zegswijzen, wendingen, enz.

Sprekend over soorten taal, plaatst men "plat" tegenover "beschaafd" en bij het eerste wordt dan wel eens - ten onrechte - aan "dialect" gedacht.

't Vraagt niet veel nadenken om te achterhalen : dat dialect heel goed beschaafd kan zijn, zowel in zijn uitspraak als in zijn uitdrukking, en omgekeerd : dat z.g. beschaafd-sprekenden de beschaafde uitdrukkingen en zinswendingen alleedaags en vulgair kunnen bedoelen.

Dit laatste toonde VAN GINNEKEN aan in zijn striemend betoog aan het adres van hen die het dialect ignoreeren en de volkstaal misprizen. Ik ken - schrijft hij - de opgeschoten bengels : altijd met een kwasi-beschaafd woord in den mond, die nooit een fout maken tegen de taalvormelijkheid, altijd met "U" spreken, keurig met "zou" en "even" goochelen en toch : harde ongevoelige naturen, met een onbeschoftheid in de rollende oogen en een sinjo-vulgariteit in het hart... Ik ken de parvenus en arrivisten, die uit de hoogte van hun waan diep neerzien op de vermeende vunzigheid aller dialecten en heel de volkstaal : wier levenssucces gesymboliseerd ligt in de kwasi-deftigheid van hun stijve aangeleerde boekentaal, een taal even hoekig, even leeg en hard en droog, als de volkstaal vol en sappig en gesmijdig is... Ik ken ze nog in voornamer posities, de hoge heeren, die alle vertrouwelijkheid, alle familiariteit uit hun mond hebben verbannen, met een nietszeggende beleefdheidsglimlach om de lippen zich altijd een air weten te geven van voornaamheid, en die juist daardoor en daarmee au fond "niets" meer zeggen... louter vormendienaars, hoogstaande windijzers, met een sierlijken boog zwenkend al naar de wind der modewoorden waait...". Omdat de term "beschaafd" zoo licht aanleiding geven kan tot verkeerde waardeschatting, raadt VAN GINNEKEN dan ook aan : liever van "Algemeen Nederlandsch" te spreken, dan van "Algemeen Beschaafd", een hoogl. Juul PERSIJN geeft ons de goede formule voor het gebruik van dialect en algemeen Nederlandsch, waar hij schrijft : "Dialekt onder den dorpsstoren, zooveel als het u lust, hoe ronder, hoe malscher, hoe kleuriger, des te beter ten slotte voor de heele volkstaal. Maar, waar het hoort, waar de Limburger naast den West-Vlaming komt te staan, of de boer tegenover den koning, algemeen Nederlandsch, a.u.b."

"Dat dialect een soort knoeitaal of verbasterd Nederlandsch zou zijn, is een wanbegrip. Historisch hebben de dialecten de oudste brieven ; ze zijn zoo oud als het volk, ze zijn ouder dan de algemeene landstaal. In de middeleeuwen was van een algemeene taal bij ons nog geen sprake...".

"Bijzonder interessant zijn de dialecten voor den taalkundige. Doordat ze ieder hun min of meer onafhankelijke ontwikkeling hebben gehad, vindt hij er woorden en vormen die nooit in de algemeene taal zijn opgenomen, of die daar sinds lang buiten gebruik zijn geraakt". En verder : "Dialect is kromtaal, is slecht Nederlandsch" zoo heette het. En toch is de streektaal voor het kind, voor ieder van ons : de echte moedertaal, de eenige en innige taal, de taal van thuis. Ze heeft alle schakeeringen om te zeggen wat we te zeggen hebben en zij alleen is geschikt om onze allerintiemste gevoelens uit te spreken. "Vertaal een dialectstuk in de beschaafde taal" zegt VAN GINNEKEN, "en ge zult merken hoeveel daarbij verloren gaat aan naïeveteit, aan eerlijke openhartigheid, aan 't rond er voor uitkomen aan 't vierkante van een weigering, aan 't humoristische van een kwasi-domheid, aan 't gezellige van een praatje, aan 't lief hartelijke van een moederlijk troostwoord."

O.V.